

korunk rákfenéi: a tehetségtelen *kapaszkodás*, mely az *érdekházasságban* keres és talál támaszt, addig a meddig. Csakhogy a jellemzés nem a Zola borotva élességüanálisisával történik, hanem visszájára, amolyan derült képben, a mely a ferde dolgokat úgy mutatja, a hogyan lenniök kellene, a hogyan lehetnének, ha a szív és jellem meg nem hátrálna az érdekeltség előtt. És mindez a célzatosság kellemetlen, zavaró hatása nélkül van elmondva, az igazság egyszerű, himezetlen hangján. A könyvecske sikeréhez kétségkívül nagyban hozzájárul a szerencsésen megválasztott forma. A «Testamentum» Szent István óta Franklin Benjaminig a legalkalmasabb alak életbölcseleti axiómák összefoglalására, a levélalak pedig a maga közvetlenségével nagyon hat az olvasó lelkére, kivált napjainkban, a mikor a belső élet ismét a magánlevelekbe szorul. — Benedek könyvecskéjét a legmelegebben ajánljuk.

LATKÓCZY MIHÁLY.

Két könyv a római világból. Richter Takács «A görögök és rómaiak játékaik» 83 képpel. Átdolgozta dr. Takács Menyhért. Kassa, Bernovics nyomdája, 1894. és Pacséri Károly «Marcus Fabius Quintilianus nevelési elveiről» Pädagogiai tanulmány. Kassa, u. o. 1894.

Felsőmagyarország fővárosából egyszerre két könyv szállott világgá, mindkettő a klasszikus világ nevelésügyére vonatkozik, s mindkettő a kassai tanárvilág tollából eredt, s ha még hozzáteszszük, hogy egyiknek szerzője gymnasiumi, a másiké reáliskolai tanár, látjuk, hogy a klasszikusok ápolásában tényleg közeledés történt a magyar középiskola két ágában. Vegyük már most a két könyvet egyenkint. Takács Menyhért prémontrei tanár, Richter W. könyvét dolgozta által a görögök és rómaiak játékaikról, melyek most olyan actualisok, hogy a művelt külföld az olympiai versenyek modern felélesztéséről gondolkozik. — A könyv beosztása igen szerencsés, a mennyiben fele esik a gyermekjátékokra, a másik fele a nagyszabású görög nemzeti játékokra, valamint azoknak utóhangjaira a rómaiaknál. Ezt a nagy anyagot Richternek sikerült tíz fejezetbe beleszorítani és 83 ábrával, melyek nagyjából megegyeznek Baumeister nagy szakszótárának megfelelő illusztrációival, szemléltetővé tenni. A fordító nagy gondal végezte munkáját, egyáltalán nem szolgai fordítást adott, hanem magyaros zamatú paraphrasist, melynek sorai közül kiolvassuk az előszóban kifejezett célját: «a tanuló ifjúság érdekét testi nevelés szempontjából.» A szövegben előforduló verses idézetknél nem sajnálta a magyar fordításokat átlapozni, s a hol le nem fordított verset talált, maga birkózott meg vele, persze nem mindig annyi eredménnyel, mint a mennyi jóakarattal, pl. a Pindaros olympiai ódájának fordításában (149., 150. l.), mely

meglehetősen halvány, a mit a gyöngé rímek csak fokoznak. Egyes helyeken a magyar vonatkozásoknak érezzük hiányát. Ibykus-nál (a 173. lap jegyzetében meg lehetett volna említeni, hogy műveinek töredékei az Anthologiában találhatók és egyesek magyar fordításban is megjelentek az «Egyetemes Philol. Közlöny» 1884. évi folyamában. Egyébként csak elismeréssel szólhatunk Takács könyvéről, melynek typographiai kiállítása is kifogástalan. S ezzel áttérhetünk *Pacséri Károly* Quintilianus tanulmányára, mely tulajdonképen többet ad, mint a mennyit a cím ígér, a mennyiben a nagy rhétor föllépését megelőző, sőt (a jegyzetekben) a követő kort is jellemzi, még pedig eléggé találóan és elég eredetiséggel. A szerző két részre osztotta munkáját, melyek közül az első a római nevelésügy vázlatát és Quintilianus életét adja, a második Quintilianus «nevelési» (talán nevelői?) elveit csoportosítja. Az első rész a legújabb történeti irodalmat is felhasználva, lelkiismeretes compilatio, a második kísérlet a nagy rhétor rendszerének kifejtésére. S ez a kísérlet sikerült is. Különösen jó gondolat volt a rendszer egyes tételeit külön fejezetekbe foglalni és az újabb pädagógusoknak megfelelő elveit párhuzamos jegyzetek alakjában esatolni. Egyes dolgokat azonban még sem hagyhatunk szó nélkül. Így a klasszikus philológust bántani fogja Quintilianus declamatióinak agyonhallgatása, (ha mindjárt nem tőle valók is), a magyar olvasót pedig a tömérdek német és németnek meghagyott idézet, a mely aztán ilyenekre is csábítja a lelkiismeretes szerzőt. Lásd: Quintilianus und die Rhetorik seiner Zeit von H. Kämmel. (43. lap.) Vagy v. ö. Teuffels Geschichte stb. (48. lap). A mit bátran és a tudományosság minden rovása nélkül irhattott volna úgyszólván: Kämmel, illetőleg Teuffel ezen s ezen művét. Nem vagyunk chauvinisták, de hogy miért írják magyar könyvben «Leipzig»-ot így, holott van rá magyar szavunk, az nem fér a fejünkbe. Egyes helyeken aztán megakadt a szemünk germanismusokon is (p. o. születek hallunk panaszkodni a nevelés eredménytelensége fölött): Tudjuk, hogy ezek csak apró szemölcsök a munka tiszta ábrázatán; de még kellett őket említenünk. Különben az egész könyv érdekes és gondos, körültekintő tanulmánygyümölcse.

Leipzig, 1884. LITKÓCZY MIHÁLY.